

УДК: 633.11 (477.7)

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Демиденко М. В., Рудий Я. М., магістранти
*Миколаївський національний аграрний університет***

Проблеми виробництва високоякісного зерна пшениці озимої в умовах виходу України на міжнародні зернові ринки має актуальне значення. Один із шляхів збільшення його якості є впровадження у виробництво високоефективних конкурентоспроможних технологій вирощування цієї культури. Експериментальні дані та результати досліджень вітчизняних та закордонних учених показує, що виростити конкурентоспроможну рослинницьку продукцію можливо лише на основі науково-технічного прогресу, який втілюється в системах землеробства сучасними технологіями вирощування сільськогосподарських культур. У нинішніх економічних умовах вирішення цієї проблеми стримується дефіцитом матеріальнотехнічних ресурсів, недостатнім використанням генетичного потенціалу сортів, не відпрацьованістю технологій вирощування тощо.

Ефективність виробництва, як економічна категорія, відображає дію об'єктивних економічних законів, що проявляються в подальшому зростанні результативності виробництва. Економічна ефективність показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, а також сукупних її вкладень на одиницю корисного ефекту.

Як економічна категорія, економічна ефективність дуже тісно пов'язана з необхідністю дедалі повнішого задоволення матеріальних і культурних потреб населення нашої країни. Тому, підвищення ефективності суспільного виробництва характеризується збільшенням обсягів сукупного продукту та національного доходу з подальшим задоволенням потреб виробників галузей, а також суспільства в цілому при найменших сукупних витратах на одиницю продукції.

Сільське господарство має свої відмінності. Так, наприклад, в сукупності факторів досягнення високоефективного господарювання особливе місце відводиться землі – головному засобу виробництва. Отже, оцінка корисного ефекту в сільськогосподарському виробництві, а саме в рослинництві завжди стосується і співвідноситься до земельної площі.

Економічна ефективність виробництва означає одержання максимальної кількості продукції з 1 га земельної площі. Також в ефективності сільського господарства відображається якість продукції, а також здатність її задовольняти певні потреби споживача.

Підвищення ефективності сільського господарства має народногосподарське значення і є важливою передумовою прискорення розвитку агропромислового комплексу і подальшого підвищення результативності функціонування економіки України.

Велике значення у підвищенні економічної ефективності вирощування пшениці озимої має внесення оптимальних доз мінеральних добрив, які в конкретних природнокліматичних та економічних умовах забезпечують найбільш повне використання потенційних можливостей високоврожайних сортів і гібридів зернових культур. Так, при комплексному поєднанні добрив з іншими заходами існує реальна можливість одержати урожайність озимої пшениці до 5,0–6,0 т/га (середня урожайність озимої пшениці по Україні становить 3,0 т/га).

В останні роки в АПК різко скоротилося застосування органічних та мінеральних добрив. Скорочення застосування добрив призвело до різкого зниження урожаїв польових культур. А тому збільшення норм внесення добрив і доведення їх до оптимального рівня є актуальним питанням для сільськогосподарських товаровиробників.

Одним із шляхів підвищення ефективності виробництва зерна є виведення і впровадження в господарствах високоврожайних сортів і гібридів, стійких проти хвороб і придатних для вирощування на зрошуваних землях. Особливого значення у цьому зв'язку набуває поліпшення селекції і насінництва зернових культур. Для прикладу: в економічно розвинутих країнах підвищення врожайності сільськогосподарських культур на 50% забезпечується використанням добрив, на 25% – поліпшенням обробітку ґрунту і на 25% – впровадженням високоврожайних і перспективних сортів.

Отже, можна відмітити, що у підвищенні ефективності виробництва зерна значне місце займає оптимізація сортового складу. Під оптимальною розуміють таку структуру посівів, при якій на кожному полі, відведеному під відповідну культуру, висівають сорт, що забезпечує найбільш повне використання потенціальної родючості ґрунту.

Польові експерименти виконувались в умовах ННПЦ МНАУ Миколаївського району Миколаївської області впродовж 2017 – 2018 років. Польові та лабораторні дослідження проведені за загальноприйнятими методиками.

Не дивлячись на те, що при внесенні $N_{30}P_{30}K_{30} + N_{30}$ отримали дещо вищу врожайність зерна обох сортів пшениці озимої, більшу вартість валової продукції порівняно із контрольним варіантом, через значні затрати на їх застосування чистий дохід суттєво не збільшується в порівнянні з контрольним варіантом - в середньому за роки досліджень на 5629,0 – 5933,0 грн./га залежно від сорту, собівартість зерна зменшилась на 21,6 – 21,9%, а рівень рентабельності підвищився до 95,5 – 98,5% залежно від сорту.

В середньому за роки досліджень, найвищий рівень рентабельності був саме на даному варіанті удобрення – 98,5 % при вирощуванні сорту *Заможність*.

Вирощування сорту Кольчуга забезпечувало дещо нижчі економічні показники. Зокрема, чистий дохід на варіанті без внесення мінеральних добрив в порівнянні з сортом Заможність зменшився на 372,0 грн/га, собівартість 1 ц зерна підвищилась на 4,5 грн., а рівень рентабельності знизився на 3,4 відсоткових відсотків.

Як бачимо, ефективність застосування мінеральних добрив в досліді є неоднаковою, застосування основного внесення мінеральних добрив з поєднанням підживлення виявилось більш вигідним з економічної точки зору на обох сортах.

Отже, виходячи з економічної оцінки варіантів мінерального живлення, за всіма основними показниками, використання $N_{30}P_{30}K_{30}$ у поєднанні з вегетаційним підживленням N_{30} з економічної точки зору є більш ефективним.

УДК: 633.31/.37 : 631.51.01

ВПЛИВ СПОСОБІВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ НУТУ

Кушнір О. В., Діденко О. А., Бабенко О. С. магістранти
Миколаївський національний аграрний університет

Способи основного обробітку ґрунту різняться за глибиною, ступенем обертання, інтенсивністю кришення, а також особливостями водноповітряного, теплового та поживного режимів. Саме вони служать основною причиною неоднорідності структурно-агрегатного складу ґрунтів за вирощування нуту на зерно. Традиційним способом основного обробітку ґрунту під нут є полицева оранка, яка згідно отриманих експериментальних даних знизилася собівартість зерна та збільшила рівень рентабельності на 25,5 - 49,0% порівняно з іншими способами обробітку.

Перевага полицевого обробітку ґрунту підтверджується багаточисленними дослідженнями в різних країнах світу, як в незрошувальних умовах, так і при зрошенні. При цьому, значна кількість даних свідчить про перевагу ранньої глибокої зяблевої оранки. Створення глибокого орного шару дозволяє сформуватися міцній кореневій системі, що збільшує врожай зерна нуту, за умов водного стресу, на 14-45%.

Найбільш економічно та енергетично ефективною глибиною зяблевої оранки в Україні є 20-22 см, а більш глибокий обробіток підвищує врожай нуту. Тому, товаровиробники вважають, що обробіток ґрунту повинен складатися із своєчасного лушення і наступної зяблевої оранки на глибину 25-30 см. Але це твердження необхідно диференціювати залежно від ґрунтово-кліматичних, ресурсно-матеріальних, екологічних та інших умов господарства. Тому, за узагальненими даними найкращим обробітком ґрунту